

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Οπτικοακουστικά μέσα

Το παρακάτω κείμενο, που δίνεται σε απόσπασμα, έχει αντληθεί από την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Γκαίτε <https://www.goethe>. Προσπελάστηκε στις 14.9.2022.

Τα οπτικοακουστικά μέσα έχουν εισβάλλει σήμερα και στο παιδικό περιβάλλον. Στη Γερμανία, σύμφωνα με μια έρευνα, η τηλεόραση αποτελεί το πιο προσφιλές μέσο και χρησιμοποιείται πολύ περισσότερο απ' ό,τι οι μαγνητοσκοπημένες κασέτες και τα εικονογραφημένα βιβλία. Τα οπτικοακουστικά μέσα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παιδικού κόσμου και η διεργασία των όσων βλέπουν ή ακούν αποτελεί σημαντικό τμήμα των βιωματικών εμπειριών του μικρού παιδιού. Τα οπτικοακουστικά μέσα θα έπρεπε ως εκ τούτου να παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση και μόρφωση των μικρών παιδιών, μακριά από κριτικές συζητήσεις ως προς τη χρησιμότητά τους.

Η σκοπιμότητα της χρήσης των οπτικοακουστικών μέσων εξαρτάται από την ποιότητά τους, την κατάλληλη παιδαγωγική τους ενσωμάτωση και την προσωπική υποστήριξή τους από γονείς, εκπαιδευτικούς ή διδάσκοντες. Αν τα οπτικοακουστικά μέσα χρησιμοποιηθούν με τον κατάλληλο τρόπο για παιδιά, μπορούν να επηρεάσουν θετικά τη μαθησιακή διαδικασία. Προσφέρουν εναλλαγή στις δραστηριότητες του μαθήματος, καθιστούν δυνατή την πολυαισθητηριακή μάθηση και παρέχουν μια προσωπική πρόσβαση στον διδασκόμενο. Μπορούν να χρησιμεύσουν, επίσης, στη βελτίωση της συγκέντρωσης της προσοχής και της μνήμης.

Στο πρόγραμμα ξένης γλώσσας σε μικρή ηλικία, τα οπτικοακουστικά μέσα – δηλαδή όλα τα πιθανά παιχνίδια και διδακτικό υλικό, όπως και τα ηλεκτρονικά μέσα – μεταφέρουν το περιεχόμενο του μαθήματος με διαφορετικό τρόπο. Τα οπτικοακουστικά μέσα μπορούν να εισαγάγουν, να συνοδεύσουν, να υποστηρίξουν, να εμβαθύνουν, με τη δυνατότητα της επανάληψης μαθησιακές διαδικασίες, αλλά επίσης να διασφαλίσουν και να πιστοποιήσουν αποτελέσματα. Ανεξέλεγκτη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων μπορεί, αντιθέτως, να ανακόψει και να εμποδίσει τη μάθηση.

Κείμενο 2

Από την « κοινωνία του θεάματος » στον « πολιτισμό της εικόνας »

Το κείμενο του Δ. Μπαλτά είναι δημοσιευμένο στο περιοδικό Ευθύνη, τ. 433, 2008, σσ. 42-43 (απόσπασμα).

[...] Ο συγκροτηθείς «πολιτισμός της εικόνας» έχει απομακρύνει τον «πολιτισμό του λόγου». Έτσι ο λόγος, νοούμενος ως ομιλία, συνομιλία, διαλεκτική αλλά και ως λογική δύναμη ατροφεί λόγω της κυριαρχίας της εικόνας. Μάλιστα η γνωστή διατύπωση «μία εικόνα, χίλιες λέξεις» ερμηνεύεται κακώς, όταν ο λόγος και η λογική αντικαθίστανται δια της εικόνας και κυρίως από ανθρώπους που δεν διαθέτουν μία ικανοποιητική γνωστική συγκρότηση, αλλά και κριτική ωριμότητα.

Αυτό διαπιστώνεται εύκολα στους συγχρόνους νέους που αδυνατούν να σκεφθούν δια της λογικής διαδικασίας και να καταλήξουν σε ασφαλή συμπεράσματα. Είναι ευνόητο ότι η σκέψη των συγχρόνων νέων είναι εικονοκεντρική και όχι λογοκεντρική. Αλλά, για την αλήθεια, η ευθύνη ανήκει και σε εκείνους που προετοιμάζουν τους νέους να εισέλθουν στην σκληρή κοινωνική πραγματικότητα (λ.χ. η «παιδαγωγική της εικόνας» στα σχολικά εγχειρίδια είναι σε πολλές περιπτώσεις καταστροφική). Εδώ, λοιπόν, διακρίνεται ο παιδαγωγικός ρόλος της εικόνας που οδηγεί στην συγκρότηση της «κοινωνίας της πληροφορίας» και όχι της «κοινωνίας της γνώσεως».

Νομίζω ότι ο πολιτικός-κοινωνικός αλλά και παιδαγωγικός χαρακτήρας της σημερινής εικόνας, παρά τις διαβεβαιώσεις περί του αντιθέτου, δεν αποτελεί μία ιδιαίτερη πολιτιστική κατάκτηση. Δεν συνιστά, δηλαδή, μία ad hoc¹ πολιτιστική δημιουργία αλλά περισσότερο ένα τρόπο, βοηθούμενο από τις δυνατότητες της τεχνολογίας, συγκροτήσεως μιας κοινωνίας χωρίς γνώση, κρίση και συγκεκριμένο προσανατολισμό. Εάν οι νέοι άνθρωποι επιθυμούν να διαμορφώσουν μία καλύτερη κοινωνία από τις προηγούμενες, αυτό θα το επιτύχουν βασιζόμενοι σε αληθείς (ή και σε ψευδείς, κατά μία έννοια) αλλά όχι σε εικονικές προκείμενες.

Κείμενο 3

Η Κυρία Ντορεμί

Το απόσπασμα είναι από το μυθιστόρημα της Λιλίκας Νάκου «Η Κυρία Ντορεμί», εκδόσεις Δωρικός. Στη σκηνική ενότητα πρωταγωνιστές είναι ο διευθυντής του Γυμνασίου (με καταγωγή από τη Ζάκυνθο) και η νεαρή καθηγήτρια (Ντορεμί).

¹ Είναι λατινική φράση που υποδηλώνει τον σκοπό.

- Λοιπόν, δεσποινίς Κατερίνα, η δουλειά σας στο Γυμνάσιο είναι μπόλικη και φοβάμαι μήπως δεν τα βγάλετε πέρα. Καθώς βλέπετε, σας μιλώ καθαρά... Αρκεί να σας πω ένα μόνο: Κάθε τάξη έχει περίπου 150 μαθητές, όλο απείθαρχα αγόρια. Πρέπει να ξέρετε πως το Γυμνάσιό μας είναι αρρένων. Λοιπόν βάλτε με το νου σας τι γίνεται. Υπάρχουν έξι τάξεις, από 150 αγόρια η κάθε μια, γίνονται απάνω από χίλιοι μαθητές!... Θα έπρεπε να 'χαμε χωροφύλακες να τα φυλάνε. Α, μου κάνει γελώντας ο κύριος Ρώμας². Στις τελευταίες τάξεις θα έχετε μαθητές πιο μεγάλους όχι μόνο στο ανάστημα αλλά και στην ηλικία από σας!

- Και πώς γίνεται αυτό, κύριε διευθυντά; ρώτησα με έκπληξη.

- Θα σας εξηγήσω το γιατί, δεσποινίς, μη βιάζεστε... Τα παιδιά της έκτης, πολλές φορές παρά τη θέλησή τους, φτάνουν στις τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου την εποχή που τους παίρνουν στρατιώτες... Πάνε λοιπόν στο στρατό, τελειώνουν τη θητεία τους, κι έπειτα έρχονται πίσω και ξαναμελετάνε, για να πάρουν αυτό το πολυπόθητο χαρτί του Γυμνασίου... Νομίζουν πως μ' αυτό το απολυτήριο θα πετύχουν κανένα διορισμό στο Δημόσιο, να εξασφαλιστούν. Ενώ θα έπρεπε να υπάρχουν άλλες σχολές, πρακτικές, που να τους βοηθούν πολύ περισσότερο στη ζωή και να τους μαθαίνουν τέχνες. Αφήνουν λοιπόν τα κτήματά τους, τα χωράφια τους, για να κολλήσουν σε καμιά θεσούλα, είτε στην επαρχία είτε στην Αθήνα. Είναι αλήθεια πως οι περισσότεροι Κρητικοί, κι αν φύγουν για τις πολιτείες, στενοχωριούνται τόσο πολύ, που ξαναγυρίζουν στα χωριά τους, στα κτήματά τους... Αγαπούν, βλέπετε, πάνω απ' όλα την ελευθερία τους, τα όπλα, τα τσακώματα, το κυνήγι στα βουνά, κι έτσι δε βαστάνε κλεισμένοι μέσα στα γραφεία. Γι' αυτό εγώ τους αγαπώ μ' όλα τα στραβά τους. Είναι σαν αγρίμια... Είδα με τα μάτια μου έναν πρώην μαθητή μου να γυρίζει από την Αθήνα, όπου τον είχαν διορίσει σε γραφείο. Μόλις ξαναπάτησε το πόδι του στο Ρέθυμνο, άρχισε να τρέχει σαν τρελός για να φτάσει στο χωριό του που ήταν απάνω στο βουνό! Μου φώναξε τρέχοντας: «Ίντα θαρρείς, δάσκαλέ μου; Βαστά τα' αγρίμι μέσα στο κλουβί; Κάλλιο σαράντα μέρες νηστικός παρά να καλοτρως και να 'σαι στα δεσμά!...», μου έκανε. Αλλά για να ξανάρθουμε στην κουβέντα μας, δεσποινίς Κατερίνα, σας λέω πως δεν υπάρχουν στον κόσμο μαθητές πιο ατίθασοι, πιο άτακτοι από τους Κρητικούς. Όλο φασαρία και καζούρα κάνουν. Αλίμονο στο δάσκαλο που δε θα μπορέσει με το πρώτο να τους επιβληθεί... πάει, χάθηκε!...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

² Ο διευθυντής του σχολείου.

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 2 ο συγγραφέας διατυπώνει μια θέση. Ποια είναι αυτή (μονάδες 3) και πώς διατυπώνεται λεκτικά (μονάδες 2); Εντόπισε στο σύνολο του κειμένου δύο (2) επιχειρήματα που οδηγούν με λογική πορεία στη θέση αυτή (μονάδες 6) και περιγράψε με συντομία τη μεταξύ τους λογική σχέση (μονάδες 4).

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου (μονάδες 4) και η αλληλουχία των νοημάτων (μονάδες 6) ανάμεσα στην 1^η και στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

α. Να βρεις στο Κείμενο 2 πέντε επίθετα που λειτουργούν ως σχόλια/αξιολογικές κρίσεις του συγγραφέα. (μονάδες 5)

β. Να δικαιολογήσεις στο Κείμενο 1 την επιλογή του τρίτου ρηματικού προσώπου σε σχέση με το είδος του κειμένου (μονάδες 2) και την πρόθεση αυτών που το συνέταξαν (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύει ο διευθυντής του σχολείου τη συμπεριφορά των μαθητών, με ποια εκφραστικά μέσα αποδίδεται στο Κείμενο 3 η ερμηνεία του και ποια η δική σου θέση για τον ρόλο του περιβάλλοντος στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς σου. (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15